

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

12 Quæ conditiones Iure positiuo requirantur in emptione censuum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

66. Sed verius est, hoc pactum iniquum non esse, si iusto pretio compensetur. iustum autem pretium est, quanti illa obligatio conditionalis iudicio probi & intelligentis viri, considerato periculo euentus, aestimabitur. si enim paruum vel nullum sit periculum, paruo aestimabitur; si magnum, magno. Probatur Primò, Quia hinc sunt duo pacta, quae seorsim iuste fieri possunt; vt si primò ematur iusto pretio census absolute: deinde iusto pretio fiat pactum illud soluendae pensionis in quouis euentu: ergo etiam possunt simul fieri; quaecumque enim seorsim sunt iusta, etiam iunctim iusta sunt. nō enim ex vi vnus contractus, vltra iustum pretium obligat emptor venditorem ad alium; quod est illicitum: (vt dictum est c. 20. dub. 7. & 8.) sed non vult celebrare vnum contractum sine alio, quod potest licite facere. potest enim se nolle obligare, vel applicare ad vnum contractum, nisi alter se obliget, vel paratus sit applicare ad alterum.

Secundò, Pactum illud accessorium, est pactum assicurationis: atqui pactum assicurationis aliis contractibus addi potest; ergo etiam contractui census.

Tertiò, Illud pactum habet vim pacti census personalis: atqui census personalis est licitus, vt ostensum est dub. 5. ergo etiam illud pactum. quod fit vt totus census emptor tali contractu, sit census mixtus ex reali & personali; vel certè, vt sit census realis cum pacto assicurationis. vt supra dictum est dubit. 4.

67. Ad primum Respondeo, Pactum non est ita contra naturam contractus censuales, quasi destruat naturam contractus censuales; sed quia obligat ad aliquid, ad quod nullo modo obligat nudus contractus census realis; idque inducendo nouum contractum, nempe assicurationis vel census personalis. sic pactum retroconditionis est contra naturam contractus emptionis, & tamen licite ei additur.

Ad secundum, Ille contractus non est per se illicitus, quia est emptio agri cum pacto assicurationis fructuum in perpetuum: quod pactum est licitum. si enim fieri potest pactum assicurationis fructuum ad tempus, cur non etiam in perpetuum? item, si fieri potest tale pactum cum tertio, cur non etiam cum venditore agri?

68. Secundum pactum addi solitum, est, Vt si per biennium vel triennium pensio soluta non fuerit, res censui subiecta cadat in commissum, & in pœnā negligentiae efficiatur domini census. Hoc pactum continetur implicite in contractu emphyteutis, cui contractus censuales est aliqua ex parte similis. vnde huic etiam addi possit; praesertim contractui census reservatiui. In contractu verò consignatiuo addi non potest, nisi ex æquo compensetur, aucto pretio census arbitrio prudentis: quia sicut in pignoribus pœna commissi est excessiua, (non enim par est, vt ob non solum tempore praefixo paruum debitum, amittas pignus aliquod pretiosissimum) & ideo iure prohibita, ea. Significatè, de pignoribus: ita etiam in rebus censui subiectis (quae sunt instar pignoris & hypothecae) excedit iustum modum, nisi pretio compensetur.

69. nunc enim poterit esse iusta. Possit tamen absque pretij augmento apponi pactum, vt si per biennium non soluerit, contractus resoluatur, & censuarius cogatur restituere pretium, vt notat Medina q. 15. de vfura dub. vltimo; quia pactum legis

commissoriae tali modo in contractibus est licitum, vt supra cap. 21. dub. 15. ostensum est.

Aduerte tamen, si absque culpa factum sit, vt debitor non soluerit pensionem, rem non debere censeri commissam: nam vbi non est culpa, locum non habet pœna.

Tertium pactum est, Vt debitor census non possit rem illam vendere, non requisito prius illo, qui in ea censum habet, sicut in contractu emphyteutico. hoc pactum, etsi sit praeter naturam contractus censuales, tamen non est iniquum. nam si res vendatur viro potenti, vel multis privilegiis instructo, difficulter obtinebitur solutio pensionum. Vnde puto emptorem posse hoc pactum apponere absque augmento pretij: praesertim cum Pius V. illud inter ceteras condiciones numeret, vt dub. 12. dicitur.

Quartum est, Vt si debitor rem vendat, teneatur decimam partem pretij dare emptori census. hoc iniquum est, nisi ex æquo compensetur; quia est valde onerosum, & praeter naturam contractus censuales. Possent tamen haec tria vltima pacta locum habere, si praedium illud, vel rem aliam fructiferam (super quam alter censum cupit vendere) iusto pretio emeret, & reseruat tibi dominio directo & censu annuo, dominium vile in eundem venditorem transferret, cum obligatione pensionis annuae & decimae partis soluendae, si dominium vile vendi contingeret, ceterisque pactis; sicut fit in contractu emphyteutico. quia tunc hic esset verè contractus emphyteuticus post emptionem rei. Possent autem hi contractus volente venditore simul fieri.

Quintum pactum est, Vt non possit redimi per partes. hoc non est illicitum, imò est consentaneum naturae contractus. nam in ceteris rebus, dum aliquid venditur cum pacto vt liceat eodem pretio redimere, non censetur venditor habere ius redimendi per partes. id enim posset cedere in graue incommodum emptoris: ergo neque in censibus. vnde nisi expresse conuenierit vt liceat per partes redimere, vel nisi iura aut consuetudines id concedant, (omnis enim contractus censetur celebrari secundum consuetudinem loci, nisi aliud exprimat) non poterit venditor nolente emptore sic redimere; sed tenebitur redimere totum simul, sicut totum simul vendidit.

D V B I T A T I O XII.

Quae conditiones iure positivo requirantur in emptione censuum.

74. Haecenus explicuimus quænam iure naturae sint necessaria vt emptio census sit iusta; & ex omnibus haecenus dictis sequitur, nihil aliud esse necessarium, quam vt sit aequalitas secundum aestimationem inter censum & pretium; & si aliqua grauiora hinc inde praeter naturam contractus per pacta accessoria imponantur, ea prudentis arbitrio debite compenentur.

Restat igitur vt breuiter explicemus conditiones, quas requirit ius posituum, maxime Canonium seu Pontificum. cum enim ex hoc contractu (propter prolium ex eo lapsam ad vfuras) facile possit animarum saluti periculum creari, pettinuit ad Summum Pontificem huic occurre-

66. Non est iniquum.

67. Ad rationes.

68. 2. Pactum legis commissoriae.

69. Quomodo possit apponi.

70

71

72

73

74

75 currere, & statuere quæ conditiones sint in eo seruanda. Igitur Martinus V. anno 1423. & Calixtus III. anno 1455. in suis Extrauagantibus, tit. de emptione, varias referunt conditiones obseruari solitas in Polonia & Germania, quas ad octo reducit Nauarrus comment. de vsuris, n. 72. quas tamen hi Pontifices non requirunt vt necessarias ad iustitiam census (vt quidam opinati sunt,) sed dumtaxat affirmat, census eos, qui hæc conditiones haberent, iustos esse & licitos: de hoc enim consulti erant. vnde ex hisce Extrauagantibus statui nequit quæ conditiones ad iustitiam censuum sint necessariæ. Imò Sotus lib. 6. qu. 5. art. 1. censet nullam illarum esse necessariam, præter illam iusti pretij, & vt venditor ad census redemptionem non cogatur.

Conditio-
nes censui
Martini V.
& Calix-
ti III.

Conditiones autem posite ab his Pontificibus sunt istæ. Prima est, vt certam rem immobilem & fructiferam designet venditor, cui census imponatur. Secunda, vt illa sola maneat obligata solutioni census; non autem ipsius persona, aut alia bona. Tertia, vt pretium iustum soluatur, quod possit esse 10. 11. 12. vel 14. in singula annua; vel plus aut minus secundum temporum qualitatem. Quarta, vt pretium statim soluatur pecunia præsentii. Quinta, vt venditori liberum sit censum eodem pretio redimere, siue totum simul, siue per partes. Sexta, vt venditor ad redimendum non obligetur. Septima, vt re, super qua census est constitutus, pereunte, ipse quoque pereat. Octaua, vt pensiones non superent æstimationem fructuum rei, in qua census est constitutus. Sed cum Pontifices non dicant has esse necessarias, non potest hinc ad propositam dubitationem responderi. Itaque Pius V. anno 1596. edita Constitutione, multas conditiones requirit, & iubet seruari in contractu censuario, sine quibus decernit ipsum contractum irritum & foneratitium habendum, hæc refert & explicat Nauarrus comment. de vsuris, n. 84. & sequentibus. & Thomas Boninsignius, tract. de censibus cap. 4. & sequentibus. Sunt autem vniuersim conditiones 14.

76
Conditio-
nes Pij V.

Prima est, vt census constituatur super re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, naturâ suâ fructifera, & certis finibus designata, & nullo modo aliter.

77
1. Cōditio
super re
immobili.

Vbi Notandum Primo, Tales res censeri agros, domos, flumina, siluas, montes, portus, ripas, fodinas metallicas, & similes, ex quibus emolumentum percipitur. Item censum ipsum; habetur enim pro re immobili, (vt expresse dicitur Extrauag. Exiui. §. Cum que annui redditus, de verb. signific.) & fructifera. vnde super ipsum alius census fundari potest, vt videmus supra census regios & iura vectigalium, alios constitui. debet autem ille census, super quo alius fundatur, esse irredimibilis; si enim esset redimibilis, eo redempto periret census in eo fundatus, vel maneret personalis. si tamen in hoc euentu venditor, qui secundum in primo fundauit, paratus esset eum in alia re fructifera collocare; putaret non esse illicitum in censu redimibili alium censum fundare.

In alio
censu.

78 Notandum Secundò, illam rem debere esse certis finibus designatam, ne super omnia bona præsentia & futura census constituatur. talis enim videtur esse personalis, eiusque totum periculum rejici in venditorem, quem Pontifex hæc intendit prohibere.

Ex his patet, hæc excludi omnes census personales, & etiam mixtos, siue hypothecam habeant, siue non; quia obligatur impliciter persona: vide Nauarrum à num. 85. & deinceps.

Petes, Quid si res censui supposita non possit obligari, vt si sit primogenij vinculo obstricta, vel aliena?

Resp. Si emptor ignorabat rem esse talem, potest exigere pensiones, pro eo tempore, quo ignorauit. Ratio est, quia venditor celans vitia rei venditæ, tenetur emptori ad interesse, L. Iulianus. 13. de action. empti. Ita Nauar. nu. 118. Postquam autem sciuerit, non potest in posterum eas exigere, quia census in re non subsistit: (nemo enim in rem alienam inuito domino, aut vinculatam, ius alteri vendere potest) potest tamen eum cogere vt censum in alia re equè bona constituat, vel vt pretium restituat. Si autem sciebat vel suspicabatur rem esse alienam, non potest pensiones exigere. Ita Nauarr. nu. 119. Ratio est, quia neque ratione contractus censualis, vt qui non subsistat: (sicut qui emit boues ab aliquo, sciens non esse ipsius, & eisdem illi locat, non potest exigere pretium locationis, quia locatio non subsistit:) neque ratione interesse; nam venditor non tenetur ei de euictione (cum emptor sciens & volens eam emat) ac proinde non est ei causa vilius interesse, vt patet ex L. Si fundum. 27. C. de euictione.

79
Res aliena,
vel vincu-
lata.

Secunda conditio est, vt non fiat nisi numeratò, & accepto iusto pretio, idque tempore contractus & coram Notario, & testibus. Notandum ex Nauar. n. 88. in foro conscientie posse anticipari solutionem pretij: (vt si venditor cupiat debitum, quod mihi debet, computare in partem sortis, vel etiam in totâ sortem:) quamuis in foro exteriori id non permittatur, propter suspicionem fraudis vsurariæ. Idem docet Boninsignius cap. 5. nu. 5.

80
2. Vt pecu-
nia nume-
retur.

Tertia est, vt non fiat, nec in pactum deducatur anticipata solutio, id est, vt venditor non cogatur soluere pensionem, nisi pro rata temporis elapsi. ex quo patet, emptorem, dum pretium numerat, non posse ex eo detrudere pensionem primi anni, per modum anticipatæ solutionis, aut elapsa parte temporis exigere amplius quàm pensionem illi parti respondentem. hæc conditio etiam Iure naturæ est necessaria; nisi hoc onus alia ratione compensetur.

81
3. Vt pensio
non antici-
patur.

Quarta est, vt conuentiones directe vel indirecte obligantes ad casus fortuitos, ad quos ex natura contractus non tenetur, non valeant. vt si emptor obliget venditorem, vt ipse (etsi casu rem subiectam vel fructus contingeret perire) nihilominus teneatur soluere. cum enim in censu reali solum vendatur ius ad fructus rei; si casu nulli fructus sint, nihil ex vi contractus debetur. si tamen sint aliqui fructus, hi debentur emptori census: nec dominus rei quidquam ex illis percipere potest, nisi integrè emptori sit satisfactum.

82
4. Pacta de
casu for-
tuito.

Quinta est, vt non fiat pactum restringens libertatem alienandi rem censui suppositam, neque venditor cogatur emptori census soluere laudemium; id est, quinquagesimam vel trigessimam partem pretij illius rei alienatæ. Ratio est, quia cum emptor non habeat dominium directum rei, sed solum ius quoddam ex ea percipiendi aliquos fructus, vel aliquid fructibus illis æquiualens, non postulat natura huius contractus, vt res non possit liberè vendi. nam obligatio census semper il-

83
5. Pactum
de non alie-
nando. Et de
laudemio
soluendo.

lam comitatur, & cum ea transit ad alium dominum, sicut obligatio hypothecæ transit cum re hypothecata. vnde sicut res hypothecata libere vendi potest à domino, ita & res censui subiecta. Laudemium autem non debetur nisi domino directo, in huius domini recognitionem, vt infra cap. 24. dub. 8. dicitur.

84
6. Vt offerat: re domino censui, &c.

Sexta est, Vt dominus rei censuarie, si illam vendere velit, indicet domino census pretium & conditiones, quibus res est vendenda; & per mensem expectet, num ipse velit emere, eumque aliis præferat; nempe iis qui antea non habebant ius prælationis, vt notat Nauarrus n. 127. Hæc conditio poterat omitti; quia non pertinet ad contractum censuarium, sed ad emphyteuticum, vt idem testatur num. 92. non tamen deest causa cur merito possit exigi, vt dictum est dub. 11.

85
7. Pœna commissi, aut interesse.

Septima conditio, Vt non fiat pactum, quo venditor census incidat in vllam pœnam ob moram solutionis pensionum; vt in pœnam commissi seu amissionis rei censuarie, aut interesse lucris cessantis, aut aliquarum expensarum.

Notandum tamen, si ex dilatione solutionis damnum emptori, seu domino census obuenerit, iure naturali debitorem teneri; sed hoc non potest in pactum deduci ob fraudem vsurariam: potest tamen postea exigi tamquam debitum. Idem dicendum, si emptor aliquas expensas in solutione adipiscenda coactus fuerit subire, idque ex culpa debitoris. Similiter si ex mora lucrum ei cesset. Hoc tamen iuxta quosdam, quos sequitur Molina disp. 390. intelligendum de lucro intrinseco; vt si tenebatur soluere triticum, dum valebat duos aureos, & tanti erat à creditore vendendum. Sicut enim in emptione & venditione, qui est in mora, vel rei tradendæ, vel pretij soluendi, non tenetur nisi ad interesse lucris intrinseci, nõ autem extrinseci; (quale est, quod per industriam negotiationis, vt transportatione in alium locum, percipitur) vt colligitur L. Si sterilis. 21. §. Per venditorem. 7. de actionibus empti; ita nec in contractu censuali; quia hic est emptio quædam & venditio: & solutio pensionum est veluti partialis traditio rei emptæ. de quo vide Nauarr. n. 93. 116. & 138.

86
Interesse intrinsecum & extrinsecum.

Verum etsi hoc in foro externo locum habere possit; tamen in foro conscientie videtur etiam ad interesse extrinsecum, cuius ipse per moram iniquam est vera causa, teneri. si enim ex eo, quod statuto tempore mihi non soluas triticum, contingat maucipia mea mori, quibus ego alia ratione lucrare non potui; cur non teneris ad eorum æstimationem; & tamen hoc est interesse extrinsecum, vt patet ex d. L. Si sterilis. vide supra cap. 21. num. 102.

87
8 Non augetur pensionibus.

Octaua conditio est, Vt ex pensionibus cessis non augeatur census iam constitutus. quod intellige, antequam illæ re ipsa solutæ fuerint; secus cum fuerint solutæ: nam ex pecunie numeratæ additione augeri potest: sic enim ab initio est constitutus. Nauarrus num. 94.

9 Pacta oneris extrinseci.

Nona est, Vt non fiant pacta, quibus cogatur onera aliqua soluere is, qui ex natura contractus ad ea non tenebatur: vt si consuetudo sit, vt emptor aliquid soluat fisco; non potest obligari venditor, nec contra. vide Nauarr. n. 94. & 132.

10. Re peremptio, perit census.

Decima est, Vt re in totum, vel in partem perempta, vel effecta infructuosa, pro rata pereat census.

Vbi Notandum est Primò, Hanc conditionem intelligendam esse de re, quæ in perpetuum perit vel infrugifera est reddita, siue tota, siue ex parte: tunc enim tammodò census perit pro rata. si enim ad tempus pars aliqua rei pereat, vel infrugifera sit reddita (vt si eam flumen ripis perfoliis occupauit) non perit census ex parte, sed totus manet. vnde si reliqua pars aliquid ferat, ex ea debetur solutio integra. Etsi enim census totus ita fundatus sit in agro toto, & pars in parte agri, vt pereunte parte, vel in perpetuum reddita infrugifera, pereat census pro rata: hoc tamen non est ita accipiendum, quasi re manente salua & ad tempus ex parte infrugifera, non debeat pars pensionis illi respondens solui: quia si res secundum nullam sui partem sit absolute in perpetuum infrugifera effecta, manet secundum se totam, & secundum omnes sui partes obligata pro tota pensione: quod omnium confessione verum est, quamdiu tota res censui subiecta, manet in dominio vnus.

Si ad rebus solum perit vel infrugifera redatur.

Sed dubium est, Si res diuidatur in plures heredes, vel vendatur pluribus per partes, vtrum à singulis possit dominus census exigere totam pensionem: Couarr. lib. 3. variar. c. 7. nu. 7. negat; quia istæ obligationes sunt in rebus. diuisis igitur rebus, diuiduntur obligationes.

89 Res diuisa non diuidit censum seu obligationem.

Sed contrarium est verius, vt docet Nauarrus num. 114. quia conditio creditoris non debet fieri peioris conditionis ex heredum multiplicatione. Deinde quia nemo vellet tali conditione censum emere, quare dicendum est, obligationem non diuidi, quamdiu res salua manet; sed totam manere in tota re, & quodammodò in singulis partibus; ita vt ex quauis totam solutionem possit accipere, & hoc vsus ipse satis comprobat.

Notandum Secundò, Non esse illicitum pacisci, vt semper pensio integra soluat, re salua manente, etiam si interdum ob sterilitatem vel casu minus ferat: modò tamen talis sit, vt aliàs tantumdem amplius ferat, ita vt illud alio anno compensetur.

90 Pactum vt pensio semper sit integra, licitum.

Notandum Tertio, Si dolo aut culpa censuarij res destruat, teneri eum reddere pretium census, aut illum super alia re immobili constitutere, quòd si res destructa (v.g. domus, molendinum) instauretur, non est ipsa censui subiecta, nisi de nouo ei supponatur, quia est distincta à priore. Ita Nauarr. n. 118. In hoc tamen est spectanda consuetudo loci, quia multis locis vsus est contrarius.

Res noua, non est subiecta.

Vndecima conditio est, Vt semper eodem pretio, quo emptus est, possit redimi, nec fiant vlla pacta, quibus directè vel indirectè talis facultas adimatur.

92 Redimendus eodem pretio.

Notandum est Primò, Hic reici censui irredimibiles, non quidem omnes; (iuxta Nauarr. n. 98.) sed eos, qui non emuntur multò pluris quam redimibiles; hi enim sunt iniqui. qui verò iusto pretio emuntur, cum per totum orbem Christianum sint receptissimi, per iustam dationem possunt excipi; vt ibidem rectè docet Nauarr. non enim credibile est, Pontificem tam generalibus verbis, tam obiter, census tam receptos velle tollere, præsertim cum in illis cesset omnis præsumptio vsuræ. Reiciuntur etiam census temporales, (v.g. ad decennium) quibus adicitur pactum, vt si intra certum tempus non redimantur, fiant irredimibiles. Ita Boninfignius cap. 14. n. 9.

Non prohibetur irredimibiles.

Notan-

93
Non per
partes, pra
sertim mi
nuas.

Notandum Secundò, Non teneri emptorem
permittere venditori, vt censum per minutas par
tes redimat, quamuis id in censibus Martini V. &
Calixti III. concessum esset. hoc enim Pontifex
non requirit hoc loco, & meritò: quia id posset
esse valde incommodum emptori: qui si inte
gram summam perciperet, vel bonam eius par
tem, posset prædium vel aliam rem fructiferam
comparare. Ita Thomas Boninignius ca. 14. n. 11.
quare posset in pactum deduci vt non redimat,
nisi totum simul, vel notabilem partem.

12. Vi mo
neat em
ptor. C.

Duodecima est, Vt venditor volens redimere
censum, moneat emptorem ante bimestre, & post
denuntiationem poterit cogi intra annum vt redi
mat; elapso anno non poterit cogi.

94
13 Nò pos
se repeti
sortem.

Decimatertia est, Vt emptor non possit ab in
uito venditore pretium repetere. ex hac conditio
ne sequitur, omnes census esse perpetuos, seu ir
redimibiles ex parte ementis, quamuis ex parte
venditis semper sit libera redimendi facultas:
nisi sit census irredimibilis iusto pretio compar
atus, vt dictum est conditione 11.

95
14. Vi pre
sum non
augentur.

Decimaquarta conditio est, Vt pretium census
semel constitutum non possit augeri vel minui ob
temporis vel contrahentium qualitatem, aut ob
aliud accidens. hoc intellige, non posse fieri in
grauamen vendentis. hic enim semper eodem
pretio potest censum extinguere, quo vendidit.
Vtrum autem alteri, maiori vel minori pretio,
quam initio emptus fuerit, possit vendi, dictum
est supra dubit. 7.

96
Circa Bul
lam obser
uanda.

Circa has condiciones Notandum Primò, Eas
non extendi ad contractus ante Bullam factos,
sed solum post illam faciendos. Secundò, Solum
extendi ad eos contractus, qui fiunt per modum
emtionis & venditionis, in quibus dato pretio,
census constituitur; non autem ad eos, qui fiunt
per contractum donationis, aut dotis constituen
dæ, aut per viam legati, fideicommissi, vel alte
rius vltimæ voluntatis. vt notat Boninignius
suprà cap. 18. & Nauarr. num. 98.

97

Tertio, Contractus sub alia forma in posterum
celebrandos, à Pontifice iudicari fœneratitios.
quod intellige, saltem quoad præsumptionem for
i externi: nam ex parte rei fieri potest vt non sint
fœneratitij. Quidam ex illis verbis colligunt,
dari usuram Iuris humani, vt datur simonia Iuris
humani. Ita Boninignius cap. 17. Ratio est; quia
potest Pontifex absolutè prohibere formam ali
quam contractus, in qua est species quædam seu
similitudo usuræ, & efficere vt ille contractus sit
necessariò vitandus ob periculum usuræ; ita vt si
quis post talem prohibitionem non vitet, com
mittat peccatum usuræ. Sed contrarium est ve
rius. Ratio est, quia usura non est, nisi vbi ex parte
rei est inæqualitas contra iustitiam: sed fieri po
test, vt in contractibus aliter celebratis, quàm hæc
Bulla postulat, nulla sit inæqualitas iustitiæ con
traria, (vt si debitum aliquod conuertatur in cen
sum: si non fiat coram Notario, & testibus, &c.)
ac proinde vt nulla sit usura. De simonia est alia
ratio; quia dum aliquis contractus prohibetur ob
reuerentiam rerum sacrarum, committitur pecca
tum irreligiositatis, si quis illum atteret. sed de
hoc alibi.

Usura lu
ris huma
ni non datur.

Quartò, Quidquid expressè vel tacitè contra
has condiciones dari, remitti, aut dimitti conti
gerit, à seculo vindicari posse. Ita habet Bulla.

DUBITATIO XIII.

Vtrum ha condiciones obligent vbi que.

Respondeo & Dico Primò, Has condiciones
vi Bullæ non obligare, vbi illa non est pro
mulgata vel recepta. Probatur Primò, Quia pro
babile est non solum leges Imperatorias, sed etiam
Pontificias non obligare, nec vim irritandi habe
re, nisi sint promulgatæ in Prouincia; vt osten
sum est 1. 2. q. 90. art. 4. Secundò, Quidquid sit
de aliis quibuldam constitutionibus Pontificiis;
non est credibile, suam Sanctitatem velle, vt hæc
Bulla, quæ tot nouas & lure naturali minimè re
quisitas condiciones continet, circa contractum
ciuilem obseruandas, in aliis Prouinciis vim ha
beat ante promulgationem in istem factam; nam
ex contrario sequerentur grauissima incommoda
infiniti enim contractus bona fide celebrati, es
sent irriti, cum maximo plurimorum damno. te
nerentur enim plurimi, omnes pensiones receptas
computare in sortem; & multi amissa sorte debe
rent etiam aliquas pensiones refundere: (idque
abque vlla sua culpa) qui tamè cum pari vel ma
iore lucro eam in rem fructiferam vel negotiatio
nem impendissent, si contractum censualem irri
tum esse putassent. neque enim ex sola promulga
tione Romæ facta passim potuit innotescere no
ua illa ordinatio; sed paucissimis tantum: atqui
ratio postulat legem eo modo promulgari, vt
commodè & humano more possit innotescere
omnibus, ne (quantum est ex parte legislatoris)
subditi damnum incurrant ex ignorantia; neque
se iuste possint excusare, si non obseruent. Tertio,
Quia etiam si lex sit promulgata, si tamen ipso vsu
& moribus vtentium non recipiatur, nec Super
iores in sent, & curent executioni mandari, non
obligat, vt docet Nauarr. lib. 1. consil. 5. tit. de con
stitutionib; & in Enchirid. c. 23. n. 41. & Couarr.
lib. 2. varar. cap. 16. n. 6. vel certè desinit post de
cennium obligare. decreta enim Concilij gene
ralis, quæ per decennium in aliqua Prouincia non
sunt recepta, amittunt vim suam, & desinunt ob
ligare, vt idem docet lib. 3. consil. 83. tit. de Re
gularibus. Sed de his plura suo loco.

98
No obligat,
vbi non est
promulga
ta.

Ex his sequitur, has condiciones non obligare
in Belgio; tum quia numquam hęc promulgatæ:
tum quia contrarius vsus semper perseuerauit.
Idem credo de Gallia & Germania. Addo nec in
Regno Sicilia vim habere. ibi enim concessum
est primò à Nicolao V. deinde à Gregorio XIII.
vt cum tribus conditionibus possint census eme
re. quarum Prima est, Vt constituatur super re
aliqua certa, vna vel pluribus, & posset addi ge
neralis obligatio omnium bonorum. Secunda est,
Vt venditor possit redimere quando voluerit.
Tertia, Vt census non excedat decimam partem
fortis, seu pretij. habentur hæc in Bullario nuper
edito à Gregorio XIII. vnde patet, non vbi que
censendos esse vsurarios omnes census aliter con
stitutos, quàm in Bulla Pij V. præscribitur.

99
Non obli
gat in Bel
gio.
Nec in Si
cilia.

Dico Secundò, Vbi Bulla Pij V. est promul
gata & recepta, est omnino seruanda in foro con
scientiæ; idq; eatenus quatenus recepta est. om
nis enim lex iusta & recepta obligat in con
scientia. hæc autem talis est: ergo. quòd si ex
parte

100